PALUU TALVIHAALAREIHIN

Kun perhe palaa ulkomailta Suomeen, edessä on paljon uutta, niin kuin pulkkamäki, sormikkaat ja bussilla kulkeminen. Parasta on kotiutuminen, tai sitten lähteminen taas.

Kaisa Viitanen kuva: Mikko Alanen ja Tanja Konstenius sekä perheiden kotialbumit

Onpa rapeita lehtiä! Sateen (vas), Soinnun ja Sampsan Suomen-syksy on uusia asioita täynnä. Miksi päähän pitää laittaa pipo?

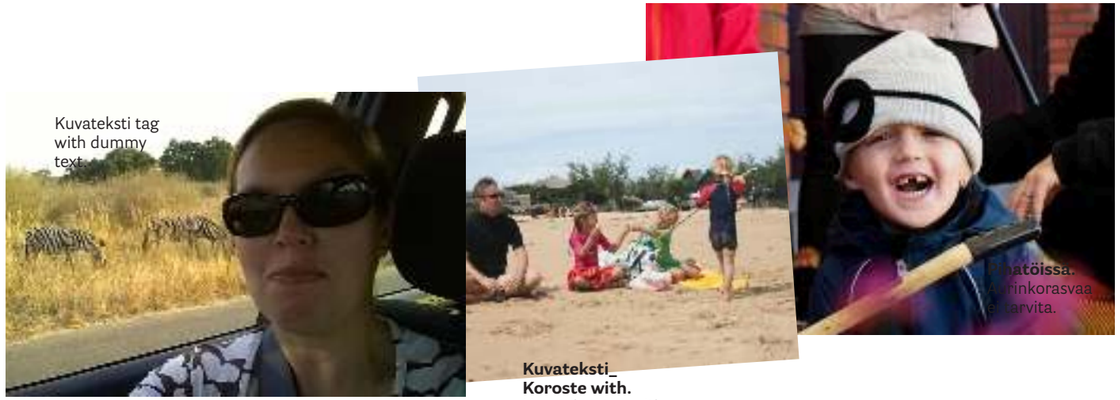

Kuvateksti_ Koroste with. Kuvateksti tag with dummy text.

”Juuret olla pitää”

Kuin mustavalkotelevisio olisi laitettu päälle. Siltä Suomeen paluu Afrikan-vuosien jälkeen tuntui.

Saana Halinen ja **Sakari Saaritsa** palasivat tänä syksynä lastensa kanssa Suomeen kolmen Mosambikin vuoden jälkeen. Kymmenestä viime vuodesta seitsemän on kulunut ulkomailla. Ensin Tansaniaan vei Saanan työ Suomen suurlähetystössä, sieltä Syyriaan Sakarin työ YK:n apulaisasiantuntijana. Suomesta Mosambikiin he muuttivat, kun Saana lähti koordinoimaan kehitysyhteistyöhjelmaa.

Nyt tarkoitus on asua Suomessa viitisen vuotta, jotta **Sade**, **Sointu** ja **Sampsa** oppivat vahvan suomen kielen ja kasvattavat juuriaan kotimaahan.

– Maailmalla näkee expat-perheiden lapsia, joilla ei ole sidettä kotimaahan. Se on surullista. Vahva äidinkielen taito on tärkeä, jotta lapset voivat tulevaisuudessa halutessaan jäädä Suomeen, Saana sanoo.

Mosambikissa Sade kävi englanninkielistä koulua ja suomen sanat alkoivat jo kadota. Toisaalta lapset oppivat portugalin.

– On upeaa, että koululaisilla on Suomessa oikeus ulkomailla opitun kielen ylläpito-opetukseen. Sade käy portugalin kurssia.

SUHTEENSA ALKUAIKOINA Saana ja Sakari kiersivät maailmaa rinkat selässä. Molemmilla on ollut kova polte kehitysmaihin. Lasten syntymä ei sitä heikentänyt.

– Jotkut ystävät ihmettelivät, miten voimme lähteä Suomesta kaksosvauvojen kanssa, Saana ja Sakari sanovat.

Heistä vastaus on ilmiselvä. Lämpimässä ei tarvita toppahaalareita eikä kiirehditä pyryssä päiväkotiin. Mosambikissa pihalla odotti oma uima-allas ja safarimaastot muutaman tunnin ajomatkan päässä.

Saana ja Sakari ovat jakaneet ulkomaanvuosina roolit niin, että toinen käy töissä, toinen tekee töitä kotoa käsin.

– Töissä käyvällä on aina helpompaa. Kotona olevalla vanhemmalla on vastuu arjen pyörittämisestä, Saana sanoo.

LASTEN ENSIKOSKETUS Afrikkaan tapahtui lattiatasossa. Kaksoset opettelivat kävelemään, ja asunnossa oli kivilattioita monessa tasossa, välissä teräviä portaita.

– Vietimme lasten kanssa paljon aikaa yhdessä huoneessa, josta katselin Afrikkaa ikkunan läpi, Sakari muistaa.

”Menetimme pihan uima-altaan mutta saimme pulkkamäen.”

Silti Afrikka sopi pikkulapsivaiheeseen. Perhe matkusti paljon ja oli yhdessä enemmän kuin olisi ollut Suomessa.

– Teini-ikäiselle kehitysmaiden elämä voisi tuntua liian suljetulta, kun kaikkialle pitää turvallisuussyistä mennä autolla.

Arki Afrikassa pyöri usein perusasioiden ympärillä. Välillä saattoi mennä kuukausi, ennen kuin kauppojen hyllyille ilmestyi ruokakermaa tai suodattimia kahvinkeittimeen. Sähköt menivät poikki koska vain ja palasivat pian tai kahden päivän päästä.

– On tavallista, että komennuksille lähteneet expatriootit verkostoituvat lähinnä keskenään. Yhteinen elämäntapamme uudessa maassa on eräänlaista rajaseutu- tai asuttajakulttuuria, Sakari sanoo.

Silti myös paikallisten ystävällisyys hämmensi. Toisinkin olisi voinut olla.

– Emme kohdanneet minkäänlaista rasismia, vaikka mosambikilaisilla olisi siirtomaavallan takia monta syytä olla pitämättä eurooppalaisista, Saana sanoo.

SUOMEN TURVALLISUUS tuntuu nyt ylelliseltä. Pihassa ei ole piikkilanka-aitoja vaan lapset juoksevat yksin naapuriin pyytämään kavereita ulos.

Molemmat vanhemmat ovat taas töissä. Työpäivän jälkeen kotona odottaa pyykinpesu, imurointi ja tiskikoneen tyhjennys. Edulliset kotiapulaiset jäävät komennuksen jälkeen Euroopan ulkopuolelle.

– Toisaalta nautin valtavasti pyöräilystä ja julkisesta liikenteestä, Sakari sanoo.

Nelivuotiailla kaksosilla on edessään elämänsä ensimmäiset pulkkamäet, vanhemmilla talvivaatteiden hankinta koko perheelle. Parhaillaan lapset opettelevat sormikkaiden pujottamista käsiin.

– En ole ollenkaan talvi-ihminen, mutta lasten näkökulmasta Suomen tarkkailu on hauskaa itsellekin, Saana sanoo.

Sade aloitti Suomessa koulun, Sampsa ja Sointu päiväkodin. Nyt on hyvä näin. Mutta maailmassa on liian paljon kiinnostavia paikkoja, jotta perhe ei enää lähtisi.

Ehkä koululaiseksi kasvaneita lapsia voisi kiinnostaa vaikka Washington?

Tänään kotona. Saana ja Sakari halusivat palata Suomeen kasvattamaan juuria, jotta perhe voi taas lähteä ja palata.

SUOMI–TANSANIA–SYYRIA–SUOMI–MOSAMBIK–SUOMI

Saana Halinen, 39, ja **Sakari Saaritsa**, 41, sekä **Sade**, 7, ja kaksoset **Sampsa** ja **Sointu**, 4. Palanneet Mosambikista tänä syksynä asuttuaan siellä kolme vuotta. Sitä ennen asuneet myös Tansaniassa ja Syyriassa.

Kuvateksti tag with dummy text.

Kuvateksti_ Koroste with. Kuvateksti tag with dummy text.

Kuvateksti tag with dummy text.

”Suomi on lasten pelastus”

HETKI OLI TYLY. Juuri Kreetalta Helsinkiin muuttanut neljävuotias **Katerina** yritti päästä hiekkalaatikolla kakkuja tekevien tyttöjen leikkiin, mutta nämä käänsivät hänelle selkänsä.

– Se tuntui pahalta. Kreikassa kaikki lapset leikkivät yhdessä, äiti **Mia Jokinen** sanoo, kun muistelee Suomeen paluuta neljä vuotta sitten.

Mia yritti selittää tyttärelleen, että täällä Suomessa ihmiset ovat vähän ujoja ja tarvitsevat enemmän aikaa tutustuakseen. Samalla hän yritti selittää sitä itselleen.

KAHDEN MAAN VÄLILLÄ kulkeminen sujui ennen lapsia. Mia oli tavannut kreikkalaisen **Giorgios Tountasin** ja vietti kesiä Kreetalla hotellitöissä. Talviksi hän palasi sairaanhoitajaksi Meilahden sairaalaan Helsinkiin.

Tytöt syntyivät Kreikassa, ja Mia jäi heidän kanssaan kotiin, asettui Kreetalle. Jo silloin hän tiesi, että viimeistään lasten kouluiässä hän palaa perheineen Suomeen.

– Kreikan koululaitos on niin kehno, että kokeissa menestyäkseen lasten on otettava iltapäivisin yksityisopetusta, joka maksaa helposti 300 euroa kuussa. Vapaa-aikaa ei juuri jää, Mia sanoo.

Paluu Suomeen aikaistui, kun lama Kreikassa syveni. Ensin nousi vuokra, sitten kallistuivat sähkö ja ruoka. Monet jäivät työttömiksi. Viimeinen niitti oli, kun julkinen terveydenhuolto kieltäytyi rokottamasta **Anna**-kuopusta: siihen ei enää ollut varaa.

– Suomi on lastemme pelastus, Kreikassa heillä ei ole tulevaisuutta. Opiskelu on niin kallista, kilpailu kovaa eikä työllistymisestä ole mitään takeita, Giorgios sanoo.

Giorgios oli käynyt Suomessa monta kertaa, muttei silti osannut arvata, miten vaikeaa Helsinkiin asettuminen oli. Perhe asui Mian äidin kanssa 54 neliön asunnossa Helsingin Vuosaaressa, kunnes vuokrasi oman kodin naapurista.

– Olin Kreikassa kiireinen baarimestarina työssä käyvä isä, Suomessa työtön kotiisä. Alkuun en tutustunut kehenkään. Valvoin öitä ja katselin pihassa tähtiä. Taivas oli erilainen kuin Kreikassa.

Suomen kielen kurssien jälkeen Giorgios haki töitä hotelleista. Turhaan. Tänä syksynä hän avasi oman kreikkalaiskahvilan Cafetinon Helsingin Punavuoreen.

”Nyt suomalaisen päiväkodin ja puistojen arvon ymmärtää.”

– Mia on ollut kanssani hurjan kärsivällinen. Sitä kaikkien lomakkeiden kanssa on tarvittu. Mia on valanut uskoa yritykseeni.

PERHE ON JA PYSYY Suomessa, Kreikasta on tullut lomakohde.

Lapset kaipaavat Kreetan uimarantoja sekä sukulaisia, mummia eli *jiajiaa* ja vaaria eli *papou*'ta. Giorgios ikävoi Kreikkaan vähän joka päivä, muttei halua palata.

– Suomen julkiset palvelut ovat uskomattomat hyvät. Täällä jokainen lapsi voi opiskella minkä ammatin haluaa. Se on minulle tärkeintä.

Annan ja Katerinan erinomainen kreikan taito on Giorgioksen koti-isävuosien ansiota. Mia kiittelee puolisoaan myös hyvästä ruuanlaitosta. Nyt kun Giorgioskin on töissä, Mian vastuu kodin arjesta kasvaa, eikä se sairaanhoitajana kolmivuorotyötä tekevälle ole ihan helppoa.

– Onnemme ja pelastuksemme on suomalainen päiväkotisysteemi, samoin leikkipuistot ja kerhot. Nyt niiden arvon ymmärtää, mitään sellaista ei Kreikassa ole, Mia ja Giorgios sanovat.

ON MYÖS TOISENLAISIA eroja. Kreikan-vuosien jälkeen Mia on ymmärtänyt, miten yksilökeskeistä suomalainen arki on. Siihen verrattuna Kreikassa eletään kuin Suomessa 50-luvulla: naapurit pistäytyvät toistensa luona ja lapset kasvatetaan kunnioittamaan vanhempiaan.

– Välillä tuntuu, että Suomessa lapsilla ei ole mitään kuria. Pienet lapset vedättävät perhettä miten tahtovat. Kreikassa lapset eivät intä yhtä paljon vastaan.

Mia ja Giorgios yllättyivät Suomessa myös siitä, että jo ekaluokkalaiset räpläävät älypuhelimia ja koulutkin tarjoavat alakoululaisille nettiin pääseviä tabletteja.

– Jos ostaisin lapselleni pornolehden, minua pidettäisiin hulluna. Miksi kukaan ei Suomessa sitten ihmettelisi, jos ostaisin hänelle älypuhelimen, Mia kysyy.

Heidän kotonaan hyllyillä on ikoneita, simpukoita, pyöreitä kiviä ja kännykät. Ne pysyvät siinä, ja tyttäret poissa netistä.

SUOMI–KREIKKA–SUOMI

Mia Jokinen, 43, ja **Giorgios Tountas**, 43, sekä **Katerina**, 7, ja **Anna**, 5. Muuttivat Suomeen neljä vuotta sitten 12 yhteisen Kreikan-vuoden jälkeen.

Erilainen meri. Vuosaaren rannassa on Itämeri, Kreetan rannoilla oli Välimeri. Molemmat ovat perheelle tärkeitä.

Kuvateksti tag with dummy text.

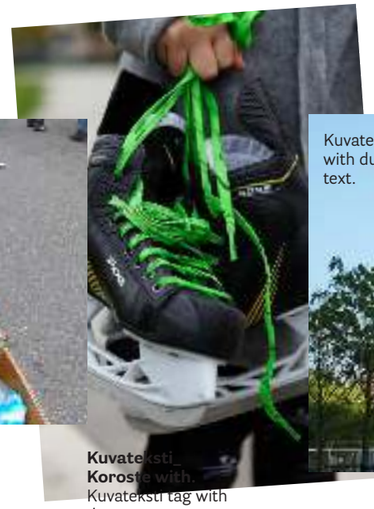

Kuvateksti_ Koroste with. Kuvateksti tag with dummy text.

Kuvateksti tag with dummy text.

”En halua lasten suomalaistuvan”

SUOMI ON onnellisten asukkaiden maa, katsokaa tilastoa! Suomi on maailman vähiten korruptoitunut maa, hienoa. Ja sitten on vielä koulujen Pisa-menestys.

Susanna Thomanderia naurattaa vähän, kun hän muistelee, kuinka viisi vuotta sitten ylipuhui perhettään takaisin Suomeen. Silloin he olivat asuneet ulkomailla 12 vuotta. Kuopus **Kaisa** oli syntynyt Hollannissa, ja esikoinen **Kalle** muuttanut sinne kaksiviikkoisena vauvana.

Kalle suuttui muuttoaikeista ja ilmoitti etsivänsä Hollannista adoptioperheen.

– Tuntui pahalta, kun jouduin väkisin ylipuhumaan teini-ikäistä ja miestäkin.

UDESSA KOTIRAPUSSA Vantaalla naapurit eivät vastaan tullessaan puhuneet mitään. Sen sijaan ilmoitustaululle tuli töykeitä lappuja, kun jonkun asunnosta oli kuulunut melua.

Susanna ei suostunut myöntämään edes itselleen, ettei viihtynyt.

– Ulkomailla olin katsonut Suomea vaaleanpunaisten lasien läpi. Luulin kai, että elämä Suomessa olisi kuin kesälomilla.

Lapset sen sijaan solahtivat Vantaalle hienosti. Kalle alkoi saada kavereita, ja Kaisa aloitti tyytyväisenä koulun. **Marko** oli siirtynyt työnantajansa Suomen toimistoon tuttuihin rahoitusalan töihin.

Susanna jäi haikeana koulun portille katselemaan ekaluokkalaisen menoa. Hollannissa hän oli tottunut olemaan kiinteästi mukana Kallen koulussa, nyt hän oli Wilma-viestien varassa. Hän ei tuntenut luokkakavereita eikä näiden vanhempia. Opettajaa näki vain vanhempainilloissa.

– Hollannissa vanhemmat tuntevat sekä toisensa että lapset, koska koulun arkeen osallistutaan vaikka suursiivoamalla luokkaa tai istumalla muuten vain iltaa yhdessä. Siitä syntyy turvallinen olo.

Kalle alkoi tuoda kotiin kavereita, jotka eivät tervehtineet Susannaa vaan menivät energiajuomat kädessä pelaamaan tietokonepelejä. Hollannissa poika oli ollut hyvä koulussa ja suunnitellut korkeakouluopintoja, nyt hän alkoi puhua ammattikoulusta.

Ajatus hiipi Susannan mieleen: Mitä jos takaisin Hollantiin. Päätöstä helpotti, että perheen Amsterdamin-koti ei ollut mennyt kaupaksi. Susannan askarteluhelmiä myyvä nettikauppa siirtyi helposti uudelleen maasta toiseen ja takaisin.

”Suomessa vanhemmat eivät tunne lastensa kavereita.”

Suomeen palaaminen olikin virhe?

– Tajusin, että en haluakaan lasteni suomalaistuvan.

Susannalla puhkesi stressiperäinen tulehdus, mutta terveyskeskukseen ei saanut aikaa lähiviikoiksi. Hän kävi yksityisellä syöpätesteissä ja kauhisteli lääkärikuluja.

– Hollannissa aikuiset maksavat 115 euron terveysvakuutusta, mutta se takaa nopean hoidon. Lapset eivät maksa mitään.

Alle kahden Suomen-vuoden jälkeen Susanna ja Marko päättivät viedä perheensä

LAPSET EIVÄT tahtoneet lähteä.

– Jouduin taas tekemään lobbaustyötä, mutta lopulta lapsilta ei hirveästi kyselty. Me vanhemmat tajusimme, että Hollanti on heille parempi paikka kasvaa.

Perhe muutti takaisin vanhaan kotiin Amsterdamiin keskustaan. Suomessa lapset olivat alkaneet pelata jääkiekkoa, joten Susanna etsi heille hollantilaiset joukkueet. Kaisa on joukkueensa ainoa tyttö, ja Kallen joukkue voitti alle 17-vuotiaiden Hollannin mestaruuden.

Nyt kolme vuotta paluun jälkeen Kallea on jo vaikea puhua Suomeen edes lomalle. Televisiota katsoessa lapset ihmettelevät, miksi vanhemmat kannustavat Suomea urheilussa tai varsinkaan Euroviisuissa.

– Lapset eivät suitsuta kumpaakaan maata. Lapsille Suomi on maa, jossa ovat sukulaiset ja jossa käydään lomalla. Vain meillä vanhemmilla siellä on juuret.

Suomea Kalle ja Kaisa puhuvat hyvin, mutta kirjoittaminen takkuaa. Se ei Susannaa harmita.

– Suomessa jyllää rasismi. Sellaisessa ympäristössä on vaikea kasvattaa lapsia avoimuuteen. En usko, että lapsistamme tulee enää suomalaisia, mutta heistä tulee kansainvälisiä.

Maailmalle jäävät. Suomesta tulleet Susanna ja Kaisa sekä Portugalista tullut Inez-koira ovat kovaa vauhtia hollantilaistumassa.

SUOMI–HOLLANTI–BRITANNIA–SUOMI – HOLLANTI

Susanna Thomander, 44, ja **Marko Pirinen**, 38, sekä **Kalle**, 17, ja **Kaisa**, 11. Muuttivat Hollantiin ensimmäisen kerran 17 vuotta sitten. Asuivat välillä Britanniassa. Palasivat Suomeen kahdeksi vuodeksi ja muuttivat pysyvästi Hollantiin 2012.